

รัชกาลที่ 4 ทรงหลงใจเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ว่าจะมักใหญ่ใฝ่สูงหวังเป็นกษัตริย์หรือไม่

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

“...ผู้คนเกรงท่าน [กรมขุนราชสีหวิกรม] แม้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็คงจะมีอะไรที่ทรงเกรงอยู่บ้าง ทั้งที่ท่านเป็นที่ใกล้ชิดกับพระองค์ เพราะปรากฏว่าในปลายรัชสมัยได้ตรัสเรียกให้ท่านเข้าไปปฏิญาณพร้อมกับเจ้านายชั้นผู้ใหญ่หน้าพระแก้วมรกตว่าจะไม่แย่งราชบัลลังก์ เรื่องนี้สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงบันทึกไว้ใน ‘พระราชประวัติรัชกาลที่ 5 ก่อนเสวยราชย์’ โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสเล่าพระราชทาน ดังนี้

‘ในปีเถาะ พ.ศ.2410 เมื่อพระราชทานเพลิงพระศพ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้เลื่อนกรมเจ้านายเนื่องในเหตุที่พระมหาอุปราชาสวรรคตตามราชประเพณีซึ่งเคยมีมา

‘เจ้านายซึ่งโปรดให้เลื่อนกรมครั้งนั้นมี 5 พระองค์ คือ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ามหาภา เป็นกรมขุนบำราบปรปักษ์ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวรจักรธรานุภาพ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นราช

สีหวิกรม สองพระองค์หลังนี้เป็นกรมขุนคงพระนามเดิม ส่วนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (เดิมทรงพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นพิฆเนศวรสุระสังกาศ) พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงเปลี่ยนพระนามกรมเป็นกรมขุนพินิตประชานาถ ด้วยทรงพระราชดำริว่ากรมมหิศววิลาส กรมวิษณุภูวนาถ นิภาธร พระชันษาไม่ยั่งยืน จะเป็นด้วยพระนามพ้องกับนามของพระเป็นเจ้าในไสยศาสตร์ จึงทรงเปลี่ยนพระนามกรมหมื่นพิฆเนศวรสุระสังกาศ เป็นกรมขุนพินิตประชานาถ

‘เวลาเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวดำรงสรงให้เลื่อนกรมเจ้านายครั้งนั้น เสด็จประทับที่ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อทรงสรงแล้วมีพระราชดำรัสให้หาเจ้านายทั้ง 4 พระองค์นั้นเข้าไปเฝ้า ณ ที่รโหฐานตรงหน้าพระพุทธรูป แล้วมีพระราชดำรัสว่าจะทรงปฏิญาณเฉพาะพระพักตร์พระมหามณีนรัตนปฏิมากรว่า เจ้านายซึ่งจะเป็นกรมขุน 4 พระองค์นี้ ถ้าใครได้ครองราชย์สมบัติต่อไปจะไม่ทรงรังเกียจเลย

‘เจ้านาย 3 พระองค์ ต่างกราบทูลถวายปฏิญาณว่าได้ทรงคิดมักใหญ่ใฝ่สูง ตั้งพระหฤทัยแต่จะสนองพระเดชพระคุณช่วยทำนุบำรุงสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอให้ได้รับราชสมบัติสืบไป’

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนราชสีหวิกรม

ครั้งมีสุริยุปราคาหมดดวง กรมขุนราชสีหวิกรม พร้อมด้วยพระองค์เจ้าปฤษฎางค์ ได้ตามเสด็จพระราชดำเนินไปเกาะจาม เมื่อเสด็จกลับมาที่ประจวบฯ และสิ้นพระชนม์ก่อนสวรรคตในรัชกาลที่ 4 เพียง 15 วัน ส่วนโอรสธิดาซึ่งประสูติในวังท่าพระ ก็ประทับในวังนั้นต่อมาจนถึงรัชกาลที่ 5 จึงย้ายออกไปอยู่ที่บ้านท่าช้าง คือบ้านของคุณตาท่าน (พระยาราชมนตรี) สำหรับหม่อมเจ้าปฤษฎางค์ โอรสองค์สุดท้ายซึ่ง

ภายหลังได้เลื่อนขึ้นเป็นพระองค์เจ้า ถูกส่งไปศึกษาต่อที่สิงคโปร์และประเทศอังกฤษ เป็นคนไทยคนแรกที่ได้เข้ามหาวิทยาลัย (King's College, London) และถูกแต่งตั้งให้เป็นราชทูตสยามคนแรกประจำราชสำนักอังกฤษและอีก 11 ประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกา

บทบาทสำคัญของเจ้านายพระองค์นี้ได้แก่การแก้ไขสนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring) ที่กลุ่มประเทศตะวันตกได้เปรียบสยาม การนำสยามเข้าเป็นสมาชิกการไปรษณีย์โทรเลขสากล และจัดการวางสายโทรเลขกรุงเทพฯ-เชียงใหม่ และกรุงเทพฯ-สิงคโปร์ อีกทั้งได้ชักชวนข้าราชการสถานทูตกราบบังคมทูลถวายร่างรัฐธรรมนูญสยามฉบับแรก ใน ค.ศ. 1884”

คัดมาจากบางส่วนของบทความ “วังท่าพระและเรื่องพิศดารบางเรื่องเกี่ยวกับเจ้านายในวัง” โดย สุขเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา ใน ศิลปวัฒนธรรม ฉบับ มิถุนายน 2559

“รัชกาลที่ 4 ทรงลงใจเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ว่าจะมักใหญ่ใฝ่สูงหวังเป็นกษัตริย์หรือไม่” [ออนไลน์]

เผยแพร่วันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ.2563 เข้าถึงข้อมูลวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2564 จาก

https://www.silpa-mag.com/history/article_487?fbclid=IwAR3wZB5eCFLuURR2N05723-R8MI42c9As-JZV_Qkbmz_NdYSSky0bO5Vl0k